

Прес бюлетин

на Центъра на ЕС по наркотиците в Лисабон

ЕВРОПЕЙСКИ ДОКЛАД ЗА НАРКОТИЦИТЕ 2019 Г.: АКЦЕНТИ

Рекордни нива на конфискации на кокаин в конкурентен пазар на наркотици

(06.06.2019 г., ЛИСАБОН — **ВЪЗБРАНА: 11,30 ч. ЦЕВ/10,30 ч. местно време в Лисабон**) В Европа се наблюдават признаци на увеличаване на наличността на кокаин, като нивата на конфискуваните наркотици са рекордни. Такава е констатацията на **Европейския доклад за наркотиците за 2019 г.: Тенденции и развитие**, публикуван днес в Брюксел от **агенцията на ЕС за наркотиците (EMCDDA)** ⁽¹⁾. В годишния си преглед агенцията разглежда: предизвикателствата, свързани с хероина и новите синтетични опиоиди, последните събития на пазара на канабиса, нарастващата роля на Европа в производството на синтетични наркотици и използването на цифрови технологии за здравни ползи в областта на наркотиците.

Димитрис Аврамопулос, комисар по въпросите на миграцията, вътрешните работи и гражданството, заяви: „Днешният доклад показва комплексната природа на явлението „наркотици“ в Европа. Наркотиците остават постоянно развиваща се, многостранна заплаха за нашите общества, засягаща живота на милиони граждани по целия свят. Нуждаем се от по-координиран подход, който обхваща както търсенето, така и предлагането. Усилията ни дават резултат поради новите ни правила за забрана на психоактивни вещества и засиленото ни сътрудничество с международни партньори. Също така, ние трябва да разгледаме и ролята на дигитализацията на пазара на наркотици. Нямаме време за губене. Трябва да бъдем координирани на национално, европейско и международно ниво. Заедно с нашата агенция за наркотиците на ЕС ще продължим да играем водеща роля в това усилие.”

В доклада на **EMCDDA** се подчертава постоянно високата степен на достъпност на повечето забранени вещества. Последните данни показват, че в Европа (ЕС-28, Турция и Норвегия) всяка година се съобщава за над 1 млн. конфискации на незаконни наркотици. Около 96 млн. възрастни в ЕС (на възраст между 15 и 64 години) са опитвали незаконни наркотици през живота си, а около 1,2 млн. души всяка година получават лечение за употреба на забранени наркотични вещества (ЕС-28). През 2018 г. в ЕС за първи път бяха открити 55 нови психоактивни вещества (НПВ), с което общият им брой, проследяван от агенцията, нарасна на 730.

Директорът на EMCDDA Алексис Гусдийл отбеляза: „Предизвикателствата, пред които сме изправени в областта на наркотиците, продължават да нарастват. Не само има признаци за увеличаване на достъпността на установени растителни наркотици като кокаин, но сме и свидетели на развиващ се пазар, на който синтетичните наркотици и производството на наркотици в Европа придобиват все по-голямо значение. Доказателства са проблемите, свързани с употребата на силнодействащи синтетични опиоиди, новите техники на производство на MDMA и амфетамини и последните промени в преработката на морфин в хероин в границите на Европа.“

Кокаин: рекордни конфискации, нови методи за разпространение и доказателства за нарастващи здравословни проблеми

Последните данни за кокаин показват, че както броят на конфискациите, така и количествата конфискуван кокаин достигат рекордни нива. През 2017 г. в ЕС са докладвани над 104 000 случая на конфискации на кокаин (98 000 през 2016 г.) с общо количество 140,4 тона, около два пъти повече от

конфискуваните количества през 2016 г. (70,9 тона) (фигура 1.6). Въпреки че цената на дребно на кокаин остава стабилна, неговата чистота на ниво разпространение на дребно достигна най-високото си равнище през 2017 г. (инфографика, стр. 26). Кокаинът навлиза в Европа чрез много маршрути и средства, но нарастването на трафика на големи количества с използване на контейнери за морски превоз се очертава като основно предизвикателство.

Има доказателства, че използването на социалните мрежи, пазари в „тъмната мрежа“ и техники за криптиране дават все повече възможности на по-малки групи и лица да се занимават с търговия на наркотици. Що се отнася до пазара на кокаин, иновативните методи за разпространение са показател за предприемчивост. Един от примерите е съществуването на телефонни центрове за поръчка на кокаин с куриери, които осигуряват бърза и гъвкава доставка. Тези методи, показващи потенциална „юберизация“ на търговията с кокаин⁽²⁾, са показателни за съществуването на конкурентен пазар, на който продавачите се съревновават, като предлагат допълнителни услуги освен самия продукт.

Кокаинът е най-често употребяваният незаконен наркотик от групата на стимулантите в ЕС, като през последната година (според оценката за 2017 г.) той е бил използван от около 2,6 млн. млади хора (на възраст между 15 и 34 години). Неотдавнашно проучване на остатъците от наркотици в битовите отпадъчни води разкри, че през периода 2017—2018 г. в 22 от 38-те изследвани градове се наблюдава увеличаване на съдържанието на метаболити на кокаин, което потвърждава възходящата тенденция, отчетена също през 2017 г. През 2018 г. най-високи стойности на остатъчни вещества, стандартизирани на 1 000 души на ден, са регистрирани в градове в **Белгия, Испания, Нидерландия и Обединеното кралство**. В някои градове в **Източна Европа** последните данни показват увеличение, макар и в малка степен (вж. фигура 2.4).

Има признаци, че увеличението на предлагането на кокаин е свързано с повече съобщения за здравословни проблеми. Последните оценки показват, че около 73 000 клиенти постъпват на специализирано лечение поради свързани с кокаин проблеми. Особено притеснение предизвикват 11 000 хиляди души от тях, които са постъпили на лечение поради проблеми, свързани с употреба на крек — особено увреждаща форма на употреба на кокаин. Броят на „новите“ клиенти, за които се съобщава, че изискват лечение поради свързан с кокаин проблем, за първи път се увеличава с 37 % за периода 2014—2017 г., което предполага, че нуждите от лечение нарастват. Кокаинът е също най-често употребяваният незаконен наркотик според докладваните случаи от спешните болнични отделения, регистрирани в мрежа от 26 наблюдавани лечебни заведения в 18 европейски държави през 2017 г. (Euro-DEN Plus) (фигура 3.8).

Хероин: признаци за промени на пазара

На пазара на наркотици в Европа хероинът все още е най-разпространеният незаконен опиоид, който има основен принос за свързаните с наркотици здравни и социални разходи. Конфискуваните количества хероин в ЕС са се увеличили с над 1 тон през 2017 г. до 5,4 тона, като допълнителни 17,4 тона са конфискувани от Турция (някои от които са били предназначени за пазара на ЕС). Обезпокояващо е конфискуването на 81 тона оцетен анхидрид — химическият прекурсор на хероин, в ЕС през 2017 г., както и спирането на пратки с 243 тона от него (таблица 1.2). Освен това през последните години в държави от ЕС са открити лаборатории, които произвеждат хероин от морфин с помощта на този прекурсор (**България, Чехия, Испания и Нидерландия**). Чистотата на хероина остава висока, а цената на дребно е сравнително ниска (отбелязва спад през последното десетилетие) (инфографика, стр. 24).

Европа си поставя за цел да се бори с вирусния хепатит като заплаха за общественото здраве в съответствие с глобалната **Програма до 2030 г. за устойчиво развитие**. Осигуряването на по-голям достъп до профилактика, изследвания и лечение на HBV и HCV на хората, които си инжектират хероин или други наркотици, е от основно значение за постигането на тази цел, тъй като те са хората с най-голямата тежест на заболяването и са изложени на най-висок риск от предаването му. Докладът на **EMCDDA** подчертава необходимостта от засилване на мерките за справяне с вирусния хепатит, особено в някои части на **Източна Европа**.

Нови синтетични опиоиди: нарастваща загриженост

Настоящата опиоидна епидемия в **САЩ** и **Канада** се дължи до голяма степен на използването на синтетични опиоиди, по-специално на фентанил и неговите производни. Въпреки че понастоящем заемат само малък дял от пазара на наркотици в **Европа**, тези вещества са повод за нарастваща загриженост, тъй като употребата им е свързана с отравяния и смъртни случаи. През 2018 г. в Европа са открити 11 нови синтетични опиоиди, обикновено под формата на прахове, таблетки и течности. Тъй като обемите, необходими за производството на хиляди улични дози, са много малки, тези вещества са лесни за укриване и транспортиране, което представлява предизвикателство за правоприлагащите и митническите органи.

Производните на фентанил съставляват по-голямата част от 49-те нови синтетични опиоида, проследявани от **EMCDDA**. През 2018 г. в Европа са открити шест производни на фентанил за първи път (34 открити от 2009 г.). Според последните данни тези наркотици със силно действие представляват 70 % от всички конфискации на нови синтетични опиоиди (фигура 1.12). Докладвани са над 300 конфискации на карфентанил — един от най-силно действащите наркотици от това семейство. В ЕС е конфискуван също общо 4,5 кг прекурсор за производството на производни на фентанил (*N*-фенетил-4-пиперидон) (таблица 1.2).

Данните от наблюдението на лечението, свързано с употреба на наркотици, сочат, че един на всеки пет пациенти (22 %), постъпващи на лечение за проблем, свързан с употреба на опиоиди, понастоящем съобщава за употреба на законен или незаконен синтетичен опиоид, а не на хероин като основен проблемен наркотик (фигура 2.13). Това показва, че лекарствата, съдържащи опиоиди, стават все по-важен фактор в европейския проблем с наркотиците.

Канабис: нови тенденции по отношение на най-широко употребявания наркотик в Европа

Канабисът продължава да е най-широко употребяваният незаконен наркотик в Европа, както се вижда от данните за разпространението, конфискациите и търсенето на нови лечения. Според оценките около 17,5 млн. млади европейци (на възраст между 15 и 34 години) са употребявали канабис през последната година (ЕС-28 – оценка за 2017 г.)

През 2017 г. държавите — членки на ЕС, докладваха за 782 000 конфискации на продукти от канабис (билки, смола, растения и нефт), което го прави най-конфискувания наркотик в Европа. Конфискуваните количества канабис — смола са над два пъти повече от тези на канабис — трева (466 спрямо 209 тона). В неотдавнашно проучване на **EMCDDA** ⁽³⁾ се констатира, че съдържанието на канабис — трева и канабис — смола са се удвоили в типичния състав на тетраhydroканабинол (THC) ⁽⁴⁾ през последното десетилетие, което поражда загриженост относно потенциалните вреди. В случая със смола, движещите сили за повишаване на средната сила на действие вероятно ще включват въвеждането на високоефективни заводи и нови производствени техники в **Мароко** — основният производител на смола за пазара на ЕС.

Според оценките приблизително 1 % от възрастните (между 15 и 64 години) в ЕС ежедневно или почти всеки ден употребяват канабис. През 2017 г. в Европа около 155 000 души са постъпили на лечение за проблеми, свързани с този наркотик, като от тях около 83 000 души са постъпили на лечение за първи път (инфографика, стр. 44). Понастоящем канабисът е веществото, което най-често се споменава от новите участници на пазара за специализирани услуги за лечение поради употреба на наркотици като основна причина за контакт.

Канабис: нови продукти увеличават предизвикателствата в една сложна област на политика

Създаването на законни пазари на канабис за развлечение извън ЕС води до иновации в разработването на продукти (напр. електронни течности, хранителни продукти и концентрати), някои от които сега се появяват на европейския пазар, където те представляват ново предизвикателство за откриване и контрол на наркотика.

Канабисът съдържа много различни химикали, като най-известните са тетрахидроканабинол (THC) и канабидиол (CBD). Един от примерите за бързо развитие на пазара на канабис е появата на продукти с ниско съдържание на THC, които се продават в специализирани магазини или магазини за здравословни храни в някои страни от ЕС ⁽⁵⁾. Продажбите се извършват въз основа на твърдението, че тези продукти съдържат по-малко от 0,2 % или 0,3 % THC и следователно имат слабо или никакво токсично въздействие и не попадат в обхвата на съществуващите закони за контрол на наркотиците. Съдържанието на CBD в продуктите понякога се подчертава, като се твърди, че това вещество може да притежава полезни качества. Понастоящем съществуват редица продукти, включително растения, смеси за пушене, хапчета, лосиони и кремове. Съществуването им повдига въпроси, свързани с нормативната уредба, като някои държави подлагат на наказателни санкции продажбите на продукти с ниско съдържание на THC, а други разрешават търговията с тях без лиценз.

Нарастващата роля на Европа в производството на синтетични наркотици

Производството на синтетични наркотици в Европа изглежда „се разраства, разнообразява и се превръща в по-иновативно“, посочва се в доклада. Нови вещества се използват за производството на химикали, необходими за производството на синтетични наркотици. Целта е да се избегне разкриването, но те са свързани и с по-сложна обработка (която може да създаде допълнителни опасни отпадъци). Това намира отражение в увеличаването на конфискациите на алтернативни прекурсори както за MDMA, така и за амфетамин и метамфетамин, с конфискации на АРАА и глицидни производни на РМК, като най-новите данни показват увеличение и при двете (таблица 1.2).

През 2017 г. в ЕС бяха демонтирани 21 лаборатории за производство на MDMA в сравнение с 11 през 2016 г., всичките в **Нидерландия**. В **Белгия** се съобщава за изхвърляне на химически отпадъци, което предполага, че съществува производство на MDMA. Последните данни показват, че през 2017 г. съдържанието на MDMA в таблетките „екстази“ е достигнало най-високите нива за 10 години. **EMCDDA** докладва, че през 2017 г. в ЕС са конфискувани 6,6 млн. таблетки MDMA — най-големият брой от 2007 г. досега. Наблюдението на информацията от отворени източници и активността на „тъмната мрежа“ показват, че Европа играе важна роля в световното предлагане на MDMA. Това предположение се основава и на случаи на конфискации в съседни на ЕС държави. **Турция** конфискува повече таблетки MDMA (8,6 млн.) и повече амфетамин (6,6 тона), отколкото всички държави — членки на ЕС, взети заедно, през същата година. Освен това тя конфискува изключително голям обем метамфетамин (658 кг), който се доближава до общия обем, конфискуван в ЕС (662 кг).

Чистотата на метамфетамин и амфетамин е по-висока, отколкото преди десет години, като през 2017 г. в ЕС са конфискувани 0,7 тона метамфетамин и 6,4 тона амфетамин. Производството на метамфетамин е съсредоточено в **Чехия** и граничните райони на съседните държави, като известно производство има и в **Нидерландия**. Отпадъчните води и други данни предполагат, че употребата на метамфетамин, която като цяло е относително ниска и в исторически план, е съсредоточена в **Чехия** и **Словакия**, а понастоящем, изглежда, се разпространява и в **Кипър**, **Източна Германия**, **Испания**, **Финландия** и **Норвегия** (фигура 2.11). Що се отнася до веществото амфетамин, в градовете с данни за отпадъчните води за 2017 и 2018 г. 21 от общо 38 града съобщиха за увеличаване на случаите на откриване на амфетамин (фигура 2.10).

Мобилно здравеопазване: географско местоположение и виртуална реалност, нови инструменти в отговор на проблемите с наркотиците

Широко разпространеното използване на мобилни устройства днес означава, че приложенията за мобилно здравеопазване (мобилни здравни приложения) имат огромен потенциал за разширяване на обсега на здравните услуги, свързани с наркотиците. Според доклада новите цифрови решения все по-често се използват за профилактика, лечение и намаляване на вредите.

Докладът представя набор от мобилни здравни приложения с различни основни цели — от разпространение на информация (напр. достъп до услуги) до подпомагане на интервенции (напр. дневници за употреба на наркотици) и възстановяване (напр. приложения за самопомощ) (фигура 3.2). Един от новаторските примери е използването на географско местоположение, за да се помогне на

хора, които си инжектират наркотици, да намерят пунктове за обмен на игли и спринцовки. Освен това се анализира използването на технология за виртуална реалност (слушалки), за да се пресъздаде потапяне в среда, свързана с употреба на наркотици, която предизвиква желание за употребата им и помага на пациентите да развият устойчивост. Голям брой мобилни здравни приложения, разработени в Европа, се фокусират върху разпространяването на информация за намаляване на вредите, която е насочена към младите потребители, и по-специално, към участниците в партита. Въпреки че днес се предлагат много мобилни здравни приложения, неотдавнашно проучване на **EMCDDA** установи, че те невинаги се придружават от строги стандарти за качество, правила за защита на данните и оценка ⁽⁶⁾.

В заключение **председателят на управителния съвет на EMCDDA Лаура д'Ариго** заяви: „Европейският доклад за наркотиците за 2019 г. излиза във важен момент за размисъл върху развитието на политиката в областта на наркотиците, като се има предвид, че догодина ще се извърши окончателната оценка на стратегията на ЕС в областта на наркотиците (2013—2020 г.). През този период Европа стана свидетел на някои драматични промени в областта на наркотиците, включително на появата на десетки неконтролирани вещества. Разбирането на настоящите проблеми, свързани с наркотиците, ни позволява да се подготвим за бъдещи предизвикателства в тази бързо променяща се и сложна област. Ето защо ролята на EMCDDA да предоставя основани на доказателства анализи на положението с наркотиците в Европа днес е много важна“.

Бележки

⁽¹⁾ Пакетът „Европейски доклад за наркотиците за 2019 г.“ може да се намери на www.emcdda.europa.eu/edr2019. Отчетният период за всички графики, анализи и данни, включени в настоящия доклад, е положението с наркотиците до края на 2018 г. Фигурите и диаграмите, цитирани в това съобщение за пресата, са взети от доклада. Допълнителни фигури и таблици може да се намерят в Статистическия бюлетин за 2019 г. (www.emcdda.europa.eu/stats/2019).

⁽²⁾ Юберизация: действието или процесът на промяна на пазара на дадена услуга чрез въвеждане на различен начин за закупуването или използването ѝ, особено чрез използване на мобилна технология (Речник на английския език на Collins).

⁽³⁾ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.14525>

⁽⁴⁾ Тетрахидроканабинол (THC) е до голяма степен отговорен за токсичните ефекти на канабиса.

⁽⁵⁾ www.emcdda.europa.eu/news/2018/low-thc-cannabis-products-being-sold-in-the-EU%E2%80%93key-legal-issues

⁽⁶⁾ www.emcdda.europa.eu/publications/emcdda-papers/m-health-applications-for-responding-to-drug-use